

سیناریۆکانی دانوستاندنه ئهتۆمییه کهی ئییران و کاریگه رییه کانی له سه ر په یوه ندییه کانی تاران له گه ل هه ولیر و به غدا

02-02-2022

نووسه ره کان

ناوه ندی لیکۆلینه وهی رووداو

دانوستاندەنەكانى بەرنامە ئەتۆمىيەكەي ئىران، بىوچان بەلام بە ئەسپايى و خىرايى زۆر كەم بەردەوامن. وىراي ئەمە، ھېشتا ھىواي گەيشتن بە رېككەوتن لە ئەگەرى رېككەوتن بە ھېزترە. لەم نووسراوھەدا كاردانەوھەكانى چوار سىنارىيۆي گرىمانەيى دۆسىيەي ئەتۆمىي ئىران لەسەر پەيوەندىي نىوان كۆمارى ئىسلامىي ئىران لە گەل دەولەتى عىراق و حكومەتى ھەرىمى كوردستانى عىراق لىك دەدەينەوھ.

چوار سىنارىيۆي بەرنامەي ئەتۆمىي ئىران

سەبارەت بە ئاكامى كۆتايى دانوستاندەنەكانى نىوان ئىران و ھىزە جىھانىيەكان ئىران چەندىن سىنارىيۆي جىاواز پېشبينى كراون:

۱- رېككەوتن: باشتىن بىزارە كە ھەم لە تاران و ھەم لە واشنتن و پايتەختى زۆربەي وئالتانى ئەورووپايى پېشوازي لى بىكرىت، كراكردەوھ و ھەگەرخستەوھى تەواوھتى رېككەوتنە ئەتۆمىيەكەي. ئەوھش بە گەرانەوھى وىلايەتە يەكگرتووھەكانى ئەمىرىكا بۆ رېككەوتنەكە و جىيەجىكردى بەلئىنەكان لە لاينە ئىرانەوھ دەكرىت. بەلام ئەم پەرسە لە گەل كۆمەلىك ئالۆزىي فرەچەشندا دەستەوھەخەيە. لە لاينەكەوھ ئەمىرىكا دەيەوئىت بېجگە لە بەرنامەي ئەتۆمىي، سەبارەت بە ھىزى مووشەكى و سىياسەتى ناوچەي ئىرانىش دانوستاندن بىكات و لە لاينەكەي دىكەشەوھ ئىران وىراي دژايەتلىكردى داواكارىيەكانى ئەمىرىكا، داواي ھەركرتى گەرنەنتى دەكات بەو مەرجەي كە دەولەتى داھاتووي ئەمىرىكا لە رېككەوتنەكە دەرئەچىتەوھ. ھەك ئەوھ كارەي كە دۇنالد ترامپ لە گەل رېككەوتنەكەي ئۆباما لە گەل ئىران ئەنجامى داوو. ئەم داواكارىيە قورس و فرەلايەنە بوونەتە ھۆي ئالۆزىي و ناخىرايى رەوتى دانوستاندەنەكان.

۲- رېككەوتنى كاتى: لە سەرئوبەندى سەردانى ئىبراھىم رەيسى بۆ مۆسكۆ، ئەم پېشنىارە لە لاينە فېلادىمىر پووتىن بە ئىران دراوھ تاوھكوو لە كاتىكدا كە ئەگەرى گەيشتن بە رېككەوتنى كۆتايى دژوار و كەمە، لە رىگايەكى كورتترەوھ، لانىكەم رېككەوتنىكى كاتى دەستەبەر بىكرىت. ھېشتا بەرپىرسانى بالاي كۆمارى ئىسلامىي ئىران دژى رېككەوتنىكى لەوچۆرەن.

۳- نە رېككەوتن، نە شكست: سىنارىيۆي سىھەم لە لاينە ستراتىژىستە ئەمىرىكايى ئەورووپايەكانەوھ گەئالە كراوھ؛ بەو پىيە كاتىك لاينەنەكان دەرئەتەي گەيشتن بە رېككەوتنىان نىيە، كاتى دانوستاندەنەكان لانىكەم بۆ ماوھەكى كاتى ۲-۳ سالىە درىژ بىكرىتەوھ و بى واژۆكردى ھىچ بەلگە و دەقى رېككەوتنىك، لاينەنەكان بەشىك لە بەلئىنەكانى لاينە بەرانبەر جىيەجى بگەن، ھەك: چاوپۆشىي ئەمىرىكا لە گەمارۆي كرىنى نەوتى ئىران و ئازادكردى ھەندى؛ لە پارە بلۆك كراوھەكانى ئىران و لە لاينە دىكەشەوھ، پىدانى مۆلەتى پشكىن بە چاودىرانى ئازانسى نىونەتەوھىي رېكخراوى وزەي ئەتۆمى لە لاينە ئىرانەوھ.

۴- شكستى دانوستاندەنەكان: كۆتا سىنارىيۆش بە واتاي سەرنەكەوتن و شكستى كۆتايى دانوستاندەنەكانە. ئەم ئەگەرە، دەرھاوئىشتەي نەگونجانى ئىران و ئەمىرىكا ھەك لاينە سەرەكىيەكانە، ھەرئەنجامى ھەولى نائەواوى روسىيا و وئالتانى ئەورووپىيە بۆ دروستكردى گوشارى پىويست لە سەر ئىران و ئەمىرىكا. ئەم دۆخە لە ئاكامدا دەبىتە ھۆي گەرانەوھى دۆسىيەي ئەتۆمى ئىران بۆ ئەنجومەنى ئاسايش و بەندى ھەوتەمى جارنامەي نەتەوھ يەكگرتووھەكان؛ بابەتلىك كە ئىران بە توندى ھەولى خۇپارىزىي لى دەدات!

كارىگەرىي چوار سىنارىيۆي بەرنامەي ئەتۆمىي تاران لە گەل ھەولئىر و بەغدادا

ھەر بەك لە سىنارىيۆكانى سەرئوبەندى كارىگەرىي راستەوخۆي لە سەر پەيوەندىيە دەرەكىيەكانى ئىران لە گەل وئالتان و لاينە جىاوازەكان، لەوانەش عىراق و حكومەتى ھەرىمى كوردستان دەبىت.

لە سىنارىيۆي رېككەوتندا، يەكلىك لە سەرەتايىترىن دەرھاوئىشتەكان لە پەيوەندىي دوو لاينەندا، داكشانى كىشە و گەمارۆ و بەرئەستە ئىدارى و بانكىيەكانە بە مەبەستى پەرەپىدانى پەيوەندىيە ئابورىيە دوو لاينەنەيەكان. ئەمەش بابەتلىكە كە بەرپىرسانى كۆمارى ئىسلامى ئىران پىداگرى لەسەر دەكەن. ھاوكات لە روانگەي سىياسى و پىگەي دىپلوماتىك و ئاسايشەوھ قورسايى ناوچەي ئىران بەرز دەكاتەوھ و

ئەم بابەتە كاريگەرى راستەوخۆي لە سەر پەيوەنديە سياسىيەكانى تاران لە بەغدا و ھەريمى كوردستان دەبەيت. لە سيناريۆي ريڤكەوتنى كاتيدا، كرانهوي ئابوورى لە ئەولەويياتى زۆربەي بەرپرسانى تاراندا دەبەيت و لەم دەرفەتەش بۆ ھەرگرتنى قەرز و پارەكانيان لە بەغدا و ھەروەھا بەرزكردنەوي ئاستى پەيوەنديى ئابوورى و تەنانت و ھەرهينان لە ھەريمى كوردستان كەلك و ھەردەگرن. بەلام لە ئەگەرى روودانى سيناريۆي سنيەم و چوارەمدا، پەيوەنديى لايەنەكان بە پيى دۆخى ھەنووكەي، گۆرانكارىيەكى و ھا بە خۆيەو نابينەيت. لەم حالەتەدا لە بەر قوولبوونەوي كيشە و گوشارە سياسى و ئابوورىيەكانى سەر ئيران، دابەزىنى ئاستى دەستپويشتوووي و كاريگەرىي ئيران لە عىراقدا، كە لە ھەلبۇزاردنى پەرلەمانىي ١٢٠٢١ خۆي دەرخست، زياتر دەبەيت. ھاوكات دۆخى سياسى ناوچەكە، لەوانەش عىراق و ھەريمى كوردستانيش زۆدەتر ئاسايشى دەبەيت.